

Ulkoministeriö

Viite:

Ulkoministeriön lausuntopyyntö 21.3.2018 (HEL7MO743-12)

Asia:

Luonnos Suomen ensimmäiseksi raportiksi vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen (CRPD) täytäntöönpanosta

Lausuntopyyntö

Lausuntopyynnön mukaan vammaisten henkilöiden oikeuksista tehty yleissopimus (Sops 26 ja 27/2016) tuli Suomen osalta voimaan kesäkuussa 2016. Yleissopimuksen täytäntöönpanon valvonta kuuluu yleissopimuksella perustetulle vammaisten henkilöiden oikeuksien komitealle (CRPD-komitea). Sopimuspuolilla on velvollisuus antaa komitealle kattava raportti niistä toimista, joihin se on ryhtynyt täyttääkseen yleissopimuksen mukaiset velvoitteensa, sekä tässä yhteydessä tapahtuneesta kehityksestä kahden vuoden kuluessa yleissopimuksen voimaantulosta sopimuspuolen osalta.

Lausunto

Vammaisten henkilöiden oikeudet ovat tulleet esille oikeuskanslerille tehdyissä kanteluissa. Kanteluihin annetuissa päätöksissä on todettu laiminlyöntejä muun muassa palvelutarpeen arvioinnin ja vammaispalveluja koskevien päätösten tekemisessä ja palvelusuunnitelman laatimisessa vammaispalvelulaisissa säädettyjen määräaikojen mukaisesti. Päätöksissä on kiinnitetty huomiota myös vammaispalveluja koskevien päätösten perustelemiseen hallintolain edellyttämällä tavalla sekä palvelusuunnitelman asianmukaiseen laatimiseen ja tarkistamiseen. Lisäksi vammaispalveluja koskevasta viranhaltijan päätöksestä tehdyn oikaisuvaatimuksen käsittely sekä vammaispalvelua koskeneen valituksen käsittely hallinto-oikeudessa olivat viivästyneet aiheettomasti. Kunnan huomiota on kiinnitetty myös hallinto-oikeuden lainvoimaisen päätöksen täytäntöönpanoon henkilökohtaisen avun järjestämistä koskevassa asiassa.

Kantelujen perusteella on otettu kantaa myös henkilökohtaisen avun järjestämiseen siten, että vaikeavammaisen henkilö toimii avustajansa työnantajana. Kunnalla on tuolloin vammais- palvelulain mukaan velvollisuus ohjata ja auttaa vaikeavammaista henkilöä henkilökohtaisen avustajan palkkaukseen liittyvissä asioissa. Kanteluihin annetun päätöksen mukaan vammais- lainsäädännön uudistamisessa on syytä kiinnittää huomiota ohjaus- ja auttamistehtävää koske- vien säännösten selkeyteen, tehtävän sisältöön ja sen oikeudelliseen luonteeseen ja kyseisten seikkojen lainsäädännölle asettamiin vaatimuksiin.

Oikeuskanslerinvirastossa on vireillä apulaisoikeuskanslerin omana aloitteena tutkittavaksi ot- tama asia, joka koskee muun muassa vammaisen henkilön yksityisyyden suojaa ja itsemäärää- misoikeutta. Asia otettiin tutkittavaksi palveluasunnoissa asuvien vammaisten henkilöiden in- tiimihygienian hoitoa koskeneen lehtikirjoituksen perusteella. Sosiaali- ja terveysministeriö kertoi antamassaan lausunnossa muun muassa Valviran ja THL:n antamasta ohjauksesta, joka koskee vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta ja oikeutta vaikuttaa palvelujensa jär- jestämiseen ja toteuttamiseen. Lausunnosta ilmeni myös, että ministeriössä valmistellaan lain- säädäntöä, joka koskettaa aihetta. Apulaisoikeuskansleri on pyytänyt sosiaali- ja terveysminis- teriöltä selvitystä siitä, kuinka ministeriö, Valvira ja THL mainitsemaansa ohjausta antaessaan ja säädöksiä valmistellessaan toteuttavat yleissopimuksen 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua velvoitetta osallistaa vammaiset henkilöt.

Totean yleisenä huomiona, että raporttiluonnos on suurelta osin luettelomainen esitys lainsää- dännöstä ja eri toimenpiteistä. Raporttiluonnos sisältää varsin vähän analyysia vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisesta tai tässä tapahtuneesta kehityksestä, eikä siinä ole juuri- kaan arvioitu säännösten ja toimenpiteiden vaikutuksia vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisen kannalta. Lisäksi esimerkiksi vammaispalvelulain soveltamista koskevaa oikeus- käytäntöä ei ole esitelty.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Irma Tolmunen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
